

# EBH-bladet

Nyhetsbrev för oss som jobbar med EBH

Nr 1 • 2019

## Miljöriskområde Ranstad nu klart.

**I en artikel i EBH-bladet nr 1 2016 beskrev vi bakgrunden till varför vi ansåg att lakrestdeponin vid Ranstadsverket borde skyddas genom beslut om miljöriskområde. Här följer nu en beskrivning över hur arbetet gick.**

Vi började med att göra en ansvarsutredning utifrån 10 kap MB. En sådan utredning är, om inte enkel, så i alla fall avgränsad. Den totala ansvarsbilden för verksamheten vid Ranstad är mycket komplicerad eftersom även annan lagstiftning då kommer med i bilden såsom mineralagen, kärntekniklagen samt ansvar utifrån koncessionsbeslutet från 1960.

Vår ansvarsutredning landade i att Studsvik Nuclear AB (SNAB) var ansvariga, dock med en skälighet begränsad till 55 %. SNAB är samma bolag (samma organisationsnummer) som dåvarande AB Atomenergi som uppförde Ranstadsanläggningen och drev den tills den lades ned.

Enligt miljöbalken ska den som är ansvarig själv ta fram det underlag som behövs för beslutet om miljöriskområde. Det innefattar förslag till avgränsning, förslag till kontrollprogram och förslag till villkor. Det låter ju enkelt och bra men i vårt fall så har SNAB vid sittande bord förklarat att man inte anser sig ha något ansvar och att man kommer att överklaga alla beslut som ställer krav på dem, intill sista instans, hela tiden. Inför ett sådant faktum blir idén om att ansvarigt bolag ska ta fram efterfrågat material ganska naiv. Att försöka få fram materialet genom att processa är ingen effektiv metod. Dessutom skulle vi sannolikt inte få fram ett bra material. Vi sökte därför pengar hos Naturvårdsverket för att ta fram underlaget. Vi fick tyvärr avslag på vår ansökan med hänvisning till att pengarna i första hand är ämnade till efterbehandlingsåtgärder. Återstod

alltså för oss att ta fram materialet själva för egna pengar. Vilket vi också gjorde.

Vi arbetade alltså fram förslag till avgränsning av området, beslut med villkor, kontrollprogram och skötselprogram. Det visade sig vara ett omfattande arbete. Vi utförde nödvändiga informationsinsatser genom utskick till närboende och kungörelse. Därefter följde en omfattande remiss.



*Lakvatten från deponin. Foto: Anna-Karin Davidsson*

I remissen framkom inga negativa synpunkter på bildandet av miljöriskområdet, tvärtom. Detta underlättade givetvis det fortsatta arbetet. Vi fick dock naturligtvis en del detaljsynpunkter som vi fick bearbeta.

Två remissvar finns anledning att redovisa närmare. SGI ansåg bl.a. att "ansvar och finansiering för genomförande av kontrollprogrammet är oklart". Lakrestdeponin har varit föremål för en omfattande kontroll under nästan 30-års tid. För att säkerställa finansiering av kontrollen för ytterligare 30 år har Länsstyrelsen verkat för att medel ska reserveras i Studsviksfonden. Vi har dessutom via ett nära samarbete med Strålsäkerhetsmyndigheten verkat för en ändring av finansieringsförordningen (SFS 2017:1179) så att även Länsstyrelsen kan söka

pengar ur Studsviksfonden. Båda dessa saker har vi lyckats med. Vad mer kan vi göra?

Naturvårdsverket ansåg i sitt remissvar bl.a. att frågan om bekostandet av miljöriskområdet fortfarande är oklar. "Vi anser att frågan behöver utredas vidare". Naturvårdsverket bedömer också att det inte föreligger risk för spridning av aktuella föroreningar i dagsläget. "Vi anser därför att det finns tid att utreda ansvarsfrågan vidare innan ett miljöriskområde bildas".

Enligt vår bedömning är ansvarsutredningen färdig. Vi kommer inte längre genom att vänta och utreda vidare. Tvärtom bedömde vi det som viktigt att beslutet fattades medan expertgruppen som har arbetat med Ranstadefterbehandlingen fortfarande fanns tillgänglig. Genom deras synpunkter kunde vi få fram ett beslut som på bästa sätt säkerställer det vi ville uppnå. Att genom juridisk process försöka få SNAB att betala 55 % av kostnaderna såg vi inte heller som en bra modell. Ska det göras före eller efter beslutet om miljöriskområde är fattat? Och hur mycket av vår värdefulla tid kommer att gå åt till att processa om detta? Och chansen till framgång bedömde vi som liten.



*Lakvattendiket runt deponin. Deponin syns till höger. Foto: Anna-Karin Davidsson*

I april 2018 fattade Länsstyrelsen beslutet att bilda miljöriskområdet. Trots alla kontakter och förankringar av beslutet så överklagades det av markägaren Ranstad Industricentrum AB (RIC). Vi visste att de inte hade något att erinra mot miljöriskområdet som sådant. Anledningen till överklagandet var i stället att de ansåg att frågan om det långsiktiga ansvaret borde vara löst innan miljöriskområdet bildas. Länsstyrelsen delar RIC:s

bedömning att det långsiktiga ansvaret behöver en lösning och har också skrivit till Regeringen i denna fråga. Någon koppling till beslutet om miljöriskområde anser vi dock inte finns. På samma sätt resonerade Mark- och Miljödomstolen som avslog överklagandet i januari i år. Detta beslut har inte överklagats varför Länsstyrelsens beslut om miljöriskområde nu vunnit laga kraft.



*Utlopp från miljöriskområdet. Foto: Urban Lindqvist*

Några avslutande synpunkter. Om arbetet med att bilda miljöriskområden ska ta fart i Sverige så behöver pengar avsättas så att länsstyrelserna själva kan ta fram nödvändigt underlagsmaterial. Att processa fram detta material från en ansvarig som inte vill är slöseri med vår tid. I lagtexten står att om vissa förhållanden råder så skall Länsstyrelsen besluta om miljöriskområde. Det är en stark formulering som väcker frågan varför det inte har beslutats om fler än två miljöriskområden sedan miljöbalken trädde i kraft. Kan vi försvara detta? Finns det miljömässiga skäl att inte bilda fler miljöriskområden? Nej, enligt min bedömning. Snarare borde det finnas en ansevärd mängd miljöriskområden i Sverige utifrån den skarpa formuleringen i lagtexten. Men med den omfattande process som krävs och Naturvårdsverkets hållning i frågan så blir det så här.

Jag är numera mestadels pensionär så åsikterna i den här artikeln kan inte åberopas som Länsstyrelsens åsikter utan är mina egna.

**Urban Lindqvist, projektledare för införande av Miljöriskområde Ranstad**